

List izhaja vsak petek

n velja za **navadne naročnike** s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrto leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za **ude kat. pol. društva** je naročnina določena v društv. pravilih. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sohar-ju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku **Matiji Kravanja-i** v nunskih ulicah h števil. 386. Vse pošiljatve naj se **frankujejo**. Rokopisi se ne vračajo. — **Oznanila** se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. že trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Kaj nas čaka v letu 1873?

Ako v začetku novega leta govorimo o tem, kar nas čaka v tem letu, nočemo si s tim pripisovati preroškega duha, ker dejanske podlage je dovolj, ki očitno dokazuje, kaj se ima goditi. *Napovedan je državno-pravni stranki v Avstriji, in z njo vred tudi kat. cerkvi, boj na življenje in smrt.* Nenasitljivi memški liberalni centralizem gospodari v Avstriji, za katero še toliko serca nima, da bi se za-njo odločno potegnil, čeravno v njej z vso ošabnostjo vlada.

Zgubila je ta stranka že davno ves čut pravičnosti, poštenja in značajnosti; vsako sredstvo, naj bo še tako krivično in ostudno, jej je dobro, da le ona z njim svoj namen doseže, da vlada po svoji volji z vso okrutnostjo nekdanjih paganskih samovlastnežev. Kako je mogoče, da bi ta stranka imela še iskrico čutja za poštenje, ki je svojevoljno raztrgala zvezo med državo in cerkvijo v Avstriji, in se k temu še posmehovala protestu rimskega sedeža in kat. stranke, koje je ogromna večina v Avstriji? Kako bomo pri tej stranki iskali čuta pravičnosti, ker z nogami tepta vse, tudi nar gotovejše in nar svetejše pravice nenemških narodov in posameznih dežel, in se povrh tega še ruga pod vsiljenim jej jarmom zdihajoči stranki?

Kdo bo še značajnosti in moštva pričakoval od stranke, ki-med tem, ko se sklicuje na *nedotakljivosť* svoje lastne *december. ustave* in vsakega za izdajalca objavlja, ki je o tem druge misli, — sama prva roko polaga, da ugrabi z novo postavo *neposrednjih volitev* narodom in deželam to, kar jim je še bila pustila in kot nedotakljivo osnovno državno postavo razglasila. Le-ta stranka nima ušes, da bi sprejela klic cesarjev, naj se mir in sprava naredi v Avstriji; sprave noče imeti, ona hoče gospodariti in to se silo; ona nima srca za pravice slovansk. naroda in kat. ljudstva, za to se ne meni za proteste, koje objavljajo kat. društva in kat. dežele proti nobenoverskim šolskim postavam; zato ne porajta, da je pri češkem narodu, čez vse zvestem cesarski hiši, nestrpljivost prikipela do vrha. Kaj je tej stranki mar, če se narodov tudi obupnost loti, ker vedno zastonj pričakujejo priznanja svojih naravnih in po vladarji samem zagotovljenih pravic? — „Na zid se morajo pritisniti Slovani, če se ima nad tem tudi Avstrija razrušiti, da si le mi gospostvo ohranimo“ — To je geslo sedanje nemške liberalne stranke, ki gospoduje v drž. zboru. Od te stranke nima ne državno-pravna feder. stranka, ne kat. ljudstvo, ne slovanski narod nikdar česa pričakovati.

V tem ko razdvoj. nemir, nestrpljivost, obupnost od dne do dne rase, in se zmešnjave množijo, sklenila je ona stranka zadnji udarec spustiti, ki ima razbiti samostojnost posameznih dežel in uničiti vsako pravo, bodi si politično, bodi si versko.

Pri takem položaji, kaj ima storiti državno-pravna federalna stranka, in na koga se naslanjati? — Edina pomoč, ubraniti se krivičnega in okrutnega posilstva pogubljivega liberalnega centralizma, je, da vsa državno-pravna in sploh vsa konservativna opozicija postopa po enakih načelih in se enakih sredstev poslužuje, da odvrne pogubne nakane nasprotne stranke. Nasprotna stranka je edina v tem, da se pravica narodov in kat. cerkve zatara, ni ga v tem obziru razločka med nje privrženci, — bodimo edini tudi na

naši strani, da pomoremo pravici in resnici na noge.

Enaka načela, pa tudi enako postopanje. Enaki v federalnih načelih, bodimo tudi enaki v državno-pravni opoziciji. Izgled in vodilo (oziroma narodni in verski) naj nam bo vselej postopanje naših čeških bratov. Dovolj je že škodovala in še škoduje nesloga in odpad v lastnem taboru.

Zadnji čas je, da se vse konservativne moči državno-pravne stranke (domače med sabo in potlej vse skup z vnanjimi) združijo in tesneje sklenejo. V tem je rešilna in gotova pomoč proti brezverskemu liberalizmu in centralizmu.

Že bližnja prihodnost mora pokazati, ali se bo imela boriti pravna stranka samo neslovanskimi in neslovenskimi, ali tudi z domačimi elementi, kar nam žalibog žuga, nam v žalost, našim nar. hujšim nasprotnikom pa, — in njenim skrivnim (čeravno na videž sovražnim) privržencem — v nar. večjo radost.

Dopisi.

Iz Kobaridskega Kota, 25. decembra 1872. Na moj dopis od 2. decembra t. l. v 24. listu „Glasa“ se je oglašil v 25. številki tega lista dopisnik „iz Goriške ravnine“. Ker so pa v tem dopisu omenjene stvari i rekel bi, ker se dopis ta da tako tolmačiti, kakor da bi bil jez z izrečeno željo, da bi duhovniki času in zdajnim razmeram primerno plačo dobivali, (kar bi se po mojem mnenju nar. ložej uredilo, da bi jo iz deželnih blagajnic dobivali), da bi bil s tim nameraval odbravati misel, ka se morajo bogoslovna učilišča prestrukturirati in duhovniki iz „apostelnov“ „državni sužnji“ postati, ne morem si kaj, da onih besed še malo ne pojasnim. *)

Omenil sem bil vže v mojem zadnjem dopisu, da so razmere na Goriškem glede plače duhovnikov jako različne, da jih pa omenjati nočem, ker sem bil preverjen, da so tudi drugim morda še bolj, kot meni, znane. A dopisnik v zadnjem listu „Glasa“ me drugače uči, vsaj on jih celoma enostransko sodi, in zato prosim, naj mi „Glas“ privošči malo prostora v pojasnilo teh razmer, kar bo tudi drugim pokazalo, ka moje želje ne izvirajo iz nevednosti in češčenja „Stremayr-jevih načel“, temveč le iz spoznane potrebe, da se duhovnikom njih plača stalno uravna na tak način, da ne bodo to duhovnika poniževalo, pa tudi tistim, ki bodo duhovnike plačevali, absolutne oblasti čez njne dajalo.

V naši nadškofiji, kar je slovenskega dela, in le tu so mi razmere nekoliko znane, dobivajo duhovniki po zdajni šegi svoje plače po teh-le šestih načinih:

1.) *Vso plačo iz deželnih blagajnic kot obresti od duhovniških obligacij*, in teh je silo malo — pa vendar naj boljši način, ker v tem slučaju je celoma neodvisen na vse strani in tudi natanjko ve, koliko da mu duhovnija donaja, ter si zamore tako svoj gotovi proračun narediti.

2.) *Vso plačo v denarju od občine.* Ta način ima pred vsem svoje velike težave, kjer mora dotičnik od posameznih doneske tirjati. Zguba mu je tukaj gotova; ne more biti namreč tako trdosrčen, da bi posamezne za 20 novcev dal rubati, z lepa jih pa dobiti ne more. Tudi nobenkrat vsi h kratu ne plačajo, z manjimi doneski se pa težko varčno gospodari. V tem slučaju je edini pripomoček ta, da županstvo te doneske

*) Besede dopisnika iz „Gor. ravnine“ po nikakem ne podtikajo česa takega dopisniku iz „Kota Kob.“ Ur.

k občinskim prikladom prišteje ter duhovnika ob svojem času skupno izplača.

3.) *Vso plačo v biri.* Tudi takih je malo. Naj pa tukaj omenim, kar velja tudi pri vseh birah, da, dokler so te v navadi, ne želi ne ljudstvo ne dotičnik, da bi mesto njega hodil kdo drugi pobirat. Jako nepotrebna je bila torej opazka uredništva pri mojem dopisu, **) ker a tem ni bilo besedice poprej govorjenja, in le na to opazko nasljanjaje se, je dopisnik „iz Goriške ravnine“ eno povedal, kar bom pa pozneje z mojega stališča malo pojasnil. Tudi, kjer vso plačo le v biri dobiva, je vselej na boljem, kjer mu je treba poredkoma pobirati — zakaj, ve vsak, kdor je to le količkaj skusil.

4.) *Vso plačo od ljudstva deloma v denarju, deloma v biri.* Pri tem načinu so združene težave s pobiranjem denarja i blaga.

5.) *Vso plačo deloma v biri od ljudstva, deloma iz deželnih blagajnic* (nekteri še vedno govorijo iz „verskega zaloga“, ktere ga pa že davno v resnici več ni).

6.) *Vso plačo deloma v denarju in biri od ljudstva, deloma iz deželnih blagajnic, in čestokrat tudi cerkve kaj prilozijo.*

Ti so bolj navadni načini, po katerih duhovniki v naši nadškofiji svoja plačila dobivajo, se ve, da povsod različno, da ni nikjer enake mere, ne razdelitve, in da so v tem tako velike navzkrižnosti, da se le prepogosto dotičnik na svojem lahkem in dobrem mestu postara na telesu in večkrat tudi na duhu, da ne rečem celó na duši. In tak se potem lahko posmehuje svojemu sobratu, ki pri pičli plači trpi in dela morda za štiri njegove sorte. — Če ne verjameš, prosi za premestjenje na nekatere stacije, na primer: Tomin, Podmevec, Ročinj, Girkno in druge, kjer so primerno še dobre plače, a toliko težavniše; manj težavne s pičlo plačo: Šemviško goro, Podberdo, Šebrelje in druge iz tominske fare, ki še s 400 gl. niso dotirane; Stržišče, Trento, Šempas, Prvačino itd. Pa to naštevaje bi me predaleč zapeljalo od prvotnega namena. Preglej še enkrat različne načine, po kojih duhovniki svojo plačo dobivajo, in povej mi odkritosrčno, kateri bi ti naj bolj ugajal? Gotovo smem trditi, da oni, po katerem ob svojem določenem času proti kolikovani ali nekolikovani pobotnici potegneš vsoto, in ti ni treba zanjo ne v cerkvi, ne pri posameznih hišah se zahvaljevati; ki te stori neodvisnega od ljudstva in njegove dobrohotnosti, pa te tudi nikakor ne dela sužnega vlade. Če to trdiš, trditi moraš, da so tudi škofje in drugi višji duhovniki državni sužni, ker dobivajo svoje tisuče po tisti poti, po kterež želim (in gotovo ne samo jez), da bi duhovniki svoje goldinarje dobivali. Kako bi se to doseglo in koliko bi imeli posamezni času in različnim okolnostim primerno dobivati, to ni moja stvar, to je skrb merodajnih krogov. Dopisnik „iz Goriške ravnine“ navaja en sestavek iz mladonemške „Deutsche Ztg.“, ki sicer z mojim dopisom ni v pravi zvezi, pa mi saj mišljenje naših osrečevalcev razjasnuje. Naj mi bo torej dopuščeno, da povem drug način, po katerem je hotela vlada, — in žalibog ne brez uspeha, — vpljiv duhovna spodkopati, in to že od delj časa sem kot od 12. dec. t. l. Preglej fascione vseh duhovnij in poprašaj, kako se pri namestitvenju novih služeb strogo na to gleda, da dohodki polovičarja ne presežejo, in kjer se to zgodi, jih precej prestrižejo pri doneskih iz deželnih blagajnic (če raji čuješ — iz verskega zaloga), in spoznal boš, da vlada nič družega ne namerava, ko duhovnike v revščini tiščati, ker dobro ve, da posebno dan danas vpljiva nobenega nema revež tudi pri prostem ljudstvu ne ***); ker dandanas človek velja le, kar plača.

Se več. Bire ravno ga silijo ljudstvu, in če mu je tudi učenik, pokazati svoje odvisnost in ni se potem čuditi, če tako govorijo: „E, saj je naš hlapec; mora storiti kar mi hočemo“, in zato tudi vlada ne mara zdajne šege odpraviti, ker predobro ve, da jej to v dosego svojega namena ja-

**) Kakor smo mi Vaše besede uni krat razumeli, bila je opazka na pravem mestu. Ur.

***) G. dopisnik! mislimo, da vidite vse prečerno. Ur.

ko koristi. Poglej le kako so bili učitelji poprej od posameznih odvisni, kako jim je bilo z malimi izjemami težavno, zbirati si svojo plačo in koliko grenkih so mogli pri birah požreti, čestokrat pri več hišah še prazni odlaziti; — zdaj, čeravno ne ložej, odrajujejo vsaj molče priklade na davkih za učitelja, in ne čuje se tistih grdih psov in nagnjusnega preklinjanja *)

(Konec pr.)

Od Branice, dne 31. decembra 1872. Prišel je dan, da zapišemo novo letnico v knjigo zgodovine i v listine našega narodnega napredka. Treba tedaj, da po umnega zgledu gospodarja potegnemo črto pod letošnjo delovanje ter poštejemo uspeh.

Naš namen ni, pota i dela velike politike poštovati i prešetavati, za svoje rame imamo doma nagrcmadjenega dela.

Tirjal je naš narod po svojih poslancih v deželnih zborih, tirjal v posameznih primerljajih naravno i postavno nam zagotovljeno enakopravnost; mnogo je delal na zboljšanje domačih šol, mnogo na združenje, ohranjene i zvišek narodnega kapitala; tudi slovstva, posebno časnikarskega, ni zanemarjal. Delaven je bil Slovenec, i to je dobro, a vendar žalostno, da ves uspeh je primerno neznaten. Preišljajočemu to prikazen i gorečemu za blagostanje naroda se usiluje misel, da v ime boljšega uspeha bo naše sicer živahno delovanje treba še poostri i morda kaj predrugačiti, zboljšati, narodne moči skrbnejše zbirati, množiti jih, pa tudi čistiti. To napačno posebnost opazujemo pri nas Slovencih, da sploh vse pričakujemo od zgoraj, od vlade itd., kajti z besedo tirjamo i zahtevamo, z svojimi deli pak naše zahteve smešimo. Enakopravnost nam je zagotovljena, a da se nam uresniči, moramo jo dejansko tirjati obče v vseh primerljajih v naščini z vsaktero oblastjo, z vsakterim uradom. Menim, da mora vladi i njenim nam neprijaznim orgonom pač čudno po ušesih z oneti naše kričanje po časopisih i zborih, videčim, da narod po županstvih, cerkv. oskrbnistvih i posameznikih v večini ž njo še vedno občuje v tujščini svoje zahteve dejansko oporekovaje. Ako se bo še tako godilo, potem pač ne moremo viših uradov slovenskih imeti. V obče je istina, če treba imamo v rokah dokazov, da, kdor višim uradom, duhovskim, kakor vladnim, strogo le slovenski piše, vračajo mu tudi slovenske odgovore i dopise. Rabimo le brezizjemno narodni jezik sami, i uradnije, ki nimajo še dosti slovenščine zmožnega osebja, bodo primorane pridobiti si ga, i enakopravnost se nam bode uresničila. A mesto dramiti k takemu gotovo plodonosnemu delovanju z besedo in zgledom, smo si med seboj neprenehoma v lasih. Z novo zastavo, z novim geslom i z drugimi malenkostmi si nasprotujemo, tratimo čas i zapravljamo moči, mesto, da bi vsi z vso silo stali proti sovražniku, ter delali narodu na korist.

Naš narod je katolišk, veren narod, i ima morda več verskih, nego strogo narodnih nasprotnikov; a ravno na to stran potrebujemo še posebno mnogo dela i truda, da se okrepimo i zberemo. Sloveča grška i latinska omika ali ni vzrastla na verskeji podlagi? Mar ni začetek, napredek i — če se sme reči — tudi zvršetek omike vsacega naroda z vero v naj tesnejši zvezi? Kaj pak koristi brezverska omika, kažejo i zgodovini narodov rdeče pisane prekucije. Zakaj bi se tedaj naš verni narod z vsemi voditelji i glasonošami vzed ne upal drzno stopiti v boj za svoj blagor pod staro, občno zastavo vere i narodnega napredka, opustivši vse osobne i druge malenkostne razlike, koje so nam uže toliko drazega časa i krepkih moči požrle v preveliko izgubo narodnega blagostanja?! Da bi z novim letom z združenimi ter pomlajenimi močmi naše prizadetje ponovili i poostriili, mogli bomo ob letu pisati o ugodnejšem uspehu narodnega prizadevanja. Pomagajmo si, i pomagaj nam bo Bog!

Ogled.

Avstrija. Ker vedno dežuje, je tudi veliko blata. Blatna je tudi pot, po kateri naši ustavaki - korenjaki vla-

*) Učitelj ga res ne sliši več, slišijo ga pa drugi. Ur.

čijo svoj voz z direktnimi volitvami. Malo, da jim ni že običal v mlakah. Osupnilo jih je bilo nar pred - kakor smo že v zadnjem lanskem listu povedali - obnašanje Poljakov, ki se zdaj vse bolj določne kažejo, ko prej in ki nočejo o direktnih volitvah nič vedeti. Tako globoko so se neki gg. ministri pred njimi že ponižali, da jih prosijo, naj bi le prišli v zbornico, ko se bodo dir. vol. obravnavale, naj že glasujejo za ali zoper nje. Da je pa ministrom in njih privržencem toliko mar za Poljake, prihaja menda od tod, ker je cesar le s tem pogojem dovolil, da se smejo dir. vol. prinesiti pred zbor, ako Galičani v to privole. Še druga reč je strašila te dni ustavoverce, da se utegne namreč osnovati zveza med Poljaki in Čehi. „Politik“ pravi, da zdaj tega še ni, ker se Poljaci še ne morejo odpovedati svojemu oportunistvu, v kratkem pa da bodo prisiljeni, združiti se kot pravi federalci z državno-pravno stranko. Druga okoliščina, ki dela ustavovernim liberalcem strah, je ta, da utegnejo po direktnih volitvah federalci v raznih kraljevinah in deželah večino doseči; potlej pa bi bilo to toliko, kot ustavakom centralistom nož, ki ga hočejo v srce zasaditi federalizmu, iz rok izviti in obrniti ga proti njim. Nar bolj pa je začela sladke sanje motiti centralistom neka druga stvar, na katero popred še mislili niso, da se jim utegne namreč voz zvrniti po — ogersko - avstr. pogodbi zastran dualizma. V tej pogodbi stoji pisano, da delegaciji, po katerih se rešujejo skupne (avstr. - ogerske) zadeve, boste sestavljeni iz poslancev cislajtanskih „deželnih zborov“ (ne iz udov centralnega parlamenta kot tacega — državnega zbora —) na eni, in iz poslancev ogersk. drž. zbora na drugi strani. Torej, če se zdaj vsa ustava takraj Litave spremeni, če se ustvari od deželnih zborov neodvisen, skupen, centralen državni zbor - ne bi imel on pravice voliti svoje ude v cislajtansko delegacijo, ali pa bi se morala dotična točka v ogerski pogodbi preurediti. Z Ogri pa pogajati se, je težko. Kdo ve, ali bi hoteli v omenjeno bistveno popravo privoliti? Po tem takem ni še gotovo, da pridejo direktne volitve že zdaj na dnevni red, če ravno korajžniši ustavoverci to trdijo. Naj pa pride, kar hoče, mi se sklepamo z „Novicami“, ktere pišejo: „Zdaj je došel čas, da vsa državno - pravna opozicija mora soglasno postopati in opustiti svojo lokalno politiko.“

Vunanje države. Rim. V poslednjem lanskem listu objavljeni posnetek papeževe allokucije (ogovora) od 23. dec. l. l. je ta - le: Kar se tiče Italije, povdarja ogovor se posebno naj novejšo postavo, ki se v parlamentu kuje zastran odprave samostanov na Rimskem in v Rimu samem; omenja, da se duhovni k vojakom jemljejo, da se škofom krati pravica poduka in da se cerkv. premoženje z davki preobtežuje. Na Nemškem - pravi allokucija - se z zvijačo in očitno silo katoličanstvo preganja; preganjajo ga ljudje, ki še naše vere niso, in je torej ne poznajo, pa si vendar lastijo pravico, določevati katoliške verske resnice in cerkvene pravice. Dalje omenjajo sv. O. španiske cerkvene zadeve in razkolništvo med armenskimi kristijani v Carigradu. Slednjič se veselijo, da so škofje in duhovni vseh dežel tako stanoovitni, kedar gre za brambo cerkvenih pravic, in vabijo prvostolnike, naj bi sklicali podružne škofo v posvet, kako bi se jim bilo skupno boriti zoper krivice. — H koncu so potrdili sv. O. 11. škofov, med katerimi je za Avstrijo Št. Hipolitanski (prč. Binder).

Da so sv. Oče črno piko v tarči zadeli, kaže strašni hrup, ki ga je njihov ogovor med nasprotniki kat. cerkve v Italiji in Nemčiji zbudil. Posebno se nemški časniki silijo biti razdraženi iz razkačeni zaradi tiste točke v allokuciji, ktera zadeva preganjanje katoličanstva na Nemškem. Drže se pa navlašč tako srdito, da imajo nov vzrok, tolči po vsem, kar je katoliško in preklinjati cesar ne umejo; malo kedaj so časniki tako nespoštljivo in nesramno govorili o papežu in njihovem govoru, kakor zdaj.

Nemški opravilnik pri papežu bržkone zapusti svoje me-

sto, kar pomenja hud razpor med njegovo vlado in rimskim sedežem.

Pa tudi dosedanji francoski pooblaščenec v Vatikanu, grof Bourgoing, se je odpovedal častnega svojega poslanstva, to da iz plemenitih nagibov. Pred Civitavecchia-o stoji, namreč, francoska ladija „Orenoque“ vedno pripravljena za sv. Očeta, ko bi hoteli Rim zapustiti. Častniki te ladje se svojim poveljnikom so se imeli, kakor šega zahteva, iti poklonit za novo leto sv. Očetu; zviti možje italijanske vlade pa so od Thiers-a dosegli, da se imajo omenjeni častniki ne le papežu, temuč tudi kralja v Kvirinalu pokloniti, kar bi bilo pa za častnike, papežu namenjene ladije, nespodobno. Zarad tega je grof Bourg. koj odstopil. Na njegovo mesto pride drug sv. Očetu posebno vdan možak, pl. Corcelles.

Domače novice.

(*Nadvojv. Karol Lud.*) se je odpeljal v ponedeljek, 30. dec., prej v Trst in od ondod na Dunaj. Sina ostaneta tukaj do konec aprila. Za zdravnika jima je odločen tukajšnji g. dr. Perko.

(*Morilec g. Ant. pl. Stabile-na, Černic-u*) je presv. cesar smrtno kazen prizanesel; obsojen ostane na 20 let v težko ječo, poostreno vsako leto enkrat, in to 10. junija (obletnico umora) z zaporem v temnici.

(*V spomin smrti rajnce Eme grof. Nugent-ovke*) sta dala nje oče, g. Henr. vit. Ritter, in vdovec, Laval grof. Nugent, tisuč gold. za uboge, sta porazdelila ktere blagodušna daritelja tako-le: Za mestno ubožnico 500. gld., za zavod zanemarjenih otrok 200, za sirotišče Contavalle-vo 100, farnim uradom za razdeljenje med uboge 200 gold.

— „*Matice slovenske*“ poverjenik goriški (g. Andr. Marušič) je prosil, da naj razglasimo ta-le opomin: Obrok za plačanje zaostankov (do konca l. 1872) je podaljšan do 31. januarja t. l.; kdor do tega dne ne plača zaostaline, izbriše se od izmed udov Matičnih vsled odborovega sklepa 31. okt. 1872. Želi se, da bi se z zaostalino vred plačala tudi letnina za 1873, sicer pa je čas odrajtati znesek za tekoče leto do konca junija t. l. — P. a. gg. družabniki, kteri so se svojimi doneski za eno ali več let zaostali, prejeli so te dni od Mat. odbora natisnen opomin. Ker mnogi č. udje sami ali po nepoverjenikih denar v Ljubljano pošiljajo, drugi pa to leto sami, drugo pa po poverjeniku, je očitno, da ne more poverjenik imeti prave evidencije gledé plačil in zastankov. — Poverjenik prejema zneske kjer koli, tudi na ulici, pa zaviti naj se mu blagovoljno izročijo v listek, na katerem naj bode zapisano imé plačalčeve, in pa za kaj in za katero leto se mu je znesek izročil.

— *Za bogoslovce vojake.* Čitatelji našega lista so zvedeli iz proglašene spomenice, katero so primorski škofi pri ministerstvu vložili i v kateri se številkami jasno dokazujejo, kako se vsako leto manjša število bogoslovcev zaradi njim krivično osnovane i na njihovo kvar razlagane vojaške postave; to zlo čutijo škofi tud drugih vladikov, zato se od dne do dne množijo prošnje na vojno ministerstvo, naj bi se vojaška postava tako predelala, da bi se smeli bogoslovci po ednoletnej službi blagosloviti za duhovski stan.

(*Politiško društvo „Soča“*) je imelo 30. dec. p. l. občni zbor, kterege se je udeležilo kakih 30 družnikov. Pooblastil za voljenje odbora pa je bilo — po ovrženih nepravilnih — 102. Izvoljen je vnovič ves stari odbor, samo edinega duhovnika v njem, g. Mark. Vales-a so letos izpustili, znabiti za to, da ne dobi društvo „katoliške podlage“.

(*Preširnovih častiteljev besedo*) pri „zlati zvezdi“ preteklo nedeljo, 29. dec., pohvalno omenjata „Isonzo“ in „Görzer-Zeitung“. Poslednja povdarja z veseljem tudi to, da se je vrnil v tihe slovenske kroge razpor med klerikalci in liberalci. Končala se je beseda z živahnim plesom, kteri je še trajal — pravi Görceca — ko je že nebo na vzhodu rudelo. (Ker je bilo $3\frac{1}{2}$ oblačno, ne verjamemo, da je bilo res nebo rudeče. Ur.)

Razne vesti.

— *Viktor Emanuel* poštenjak (!?), mora povsodi božjo roko občutiti; več časnikov namreč nam pripoveduje, da je udarila božja strela v sobo njegovega poslopja, v kteri se je gostil s prijatli, in to v Capodimonte-u poleg Neapolja; strela je raz-

nesla vse stole, razbila vse steklenice, pa ne, da bi kralju kaj žalega storila. Neapolitanci so mu menda pisali, da nima več doli hoditi, ker se vsakokrat kakšna nesreča zgodi!! Kaj hočete? Neapolitani so „holt“ babjeverni!?

— *Minister postati*, dan danes ni težko. Ogerski prvosednik *Szlavy* je bil l. 1849 revolucijski komisar v Oršovi; vlada avstrijska ga pa ulovi in v Holomucu v ječo vtakne. Hočes li minister postati? Bodi poprej vstajnik (puntar), in pokaži da znaš biti „mož.“

— *Rim je drag*; da so revolucijski Lahi mogli predreti l. 1870 mestna vrata „Porta pia“, stalo jih je nič manj kot 48 milijonov (frankov). Taka vsota, — da so vrgli par bomb v Rim! 48 milijonov davkov namreč marajo Italijani zdaj več plačati v spomin in zahvalo, da se je njih vrli vladi posrečilo, sv. Očeta oropati.

— *Dr. Razlag* se je s čudno motivacijo v listu do podpredsednika društva „Narodna tiskarna“ odpovedal prvosedništva tega društva. — Od njegovih volilcev z Gorenjskega so začele rositi po časnikih nekake nezaupnice zaradi njegovega vedenja v lotošnjem zborovanji d. zbora kranjskega.

— („*Glasbena matica*“) Med tem ko že precej dobro pristopajo gospodji učitelji in drugi k „Glasbeni matici“, tako da mlado društvo že šteje 260 udov in med temi 20 ustanovnikov, prišlo je od gosp. Hribarja iz Gorice pisanje z nasvetom, kateri je važen in prevdarka vreden. — Gosp. Hribar prša: ali ne bi bilo društvu mogoče izdati memo uže po pravilih izrečenih pesmi in musikalij za cerkev, šolo in dom, še posebej — vsaj vsako leto — en zvezek cerkvenih pesmi, in pristavlja, da bi na Goriškem okoli 120 cerkva k društvu pristopilo, ako bi društvo onej želji vstreči hotelo. — Vprašanje, ali prav za prav ta nasvet podpira g. Hribar posebno s tem, da cerkve v prvi vrsti potrebujejo edino le cerkvenih pesmi, ker organistom pomankuje gradiva, in da tudi „Glasb. matici“ bi utegnili v korist biti, skrbeti za tako gradivo zlasti potem, ako bi cerkve sploh po vsem Slovenskem pristopile k društvu „Glasbeni matici“, bi bilo tako mogoče vsako leto en zvezek ali tudi več z obilim in izvrstnim gradivom svojim udom „cerkvam“ podati. Cerkev bi po takem dobivale le cerkvene pesmi in muzikalije, drugi udje pa, kakor je rečeno v pravilih, različne pesmi. Se ve da one bi dobile po tem takem primerno toliko cerkvenega, kakor uni različnega, kajti vstopnina bila bi enaka. — Namerava se toraj pozvedeti, kakega mnjenja so sicer po Slovenskem častita predstojništva cerkvá; ali bi tudi druge cerkve po Slovenskem hotele po navedenem načinu k „Glasbeni matici“ pristopiti? Naj tedaj blagovolijo omenjeni nasvet iz Goriškega v prevdarek vzeti in potem ali pismeno ali po časopisih „Glasb. matici“ svoje mnenje razodeti, da bode društveni odbor vedel potem ravnati se in sklepati.

(„Nov.“)

— *Rozsa Sandor* glasovit razbojnik je končno obsojen v dosmotno ječo.

— *Čudna zima*. V „Salzkammergut“-u cveto uže „*Illeborus niger* i *Primulae*“. V Debrezinu so nedavno ulovili popolno razvitega metulja, i v Sitterhof-u pri Elsdorfu so na večer hrošči letali okoli. — V Gradnem pa (v naših Brdih) so dobili rdeče jagode (smokvice) o božičnih praznikih!

Listek.

Našim puristom.

(Spis. Št. K.)

V zadnjem listu (26.) „Glas“-a l. 1872. sem iz cerkve in šole vso tujo nesnago pometel ali pometati ukazal. Pa to ni še zadosti — vse mora biti o novem letu snažno; zato pometimo brž druge kote!

Poglejmo na politiko. Proč ž njo! in proč z vsemi po-

litikarji! Tudi cesar, tudi kralj ogniti se morata, ker nista rastlika iz slovenske korenike pognana. Za eksekucije nobeden tako ne mara, naj manje pa dolžniki, ki nimajo s čim plačati svojih dolgov. Sekvester naj se gre solit! tako tudi vsi komisarji in komisije. Kaj porečejo pa naši mladenči, ktere je rajni Hladnik Matevž navadno gorečokljunce imenoval, ako jim še celo tobak, duhan *) in cigare odtegnemo? In to moramo storiti, ker ne moremo terpeti, da bi te ptujke naš lepi slovenski jezik skrunile. Plesalcem vzamemo bale in breanje, mornarjem barke, in vse njih jarbole **). Še celo računarjem ne pustimo računa, ne računanja. ***) Urajem moramo po istem pravu odvzeti vse ure.

Kar pa sploh vsi želijo, je to, da se ne jemljejo več naši mladenči v soldate, da se popolnoma odpravi soldaščina, in vsi bataljoni, regimenti, brigade, škvadroni, z eno besedo, cela armada s vsemi bajoneti in kanoni, potem takem tudi frajtarji, korporali, majorji, generali in maršali, vsled tega tudi vse kasarne. Kaj menite, ali ni res, da prihranimo potem državi mnogo mnogo denara? Naposled odpravimo še vse inženirje in kontrabante in po verhu še vse liberalce in klerikalce itd. itd. In, o srečni časi, ki potem nastopijo!

Pa gotovo bo pri branji teh vrstic marsikteri starokopitnež z glavo majal, in šobe napenjal, ter se togotil, da smo tako stueli in prederzni. Ali nič nas nima to njih merdanje strašiti. Le krepko se dela lotimo, in v kratkem se nam posreči, kar nam je že omenjeni pevec Prešern prerokoval rekoč:

*Cel svet posnemal krajnske bo puriste;
Kar noč'le vi umeti k svoji škodi,
Kar ne dopade vaši slepi buči,
Častili pozni bodejo narodi.*

Oh! mene solze polivajo samega veselja, ko le malo pomislim na prihodnjost, ko se bode popolnoma čista slovenščina pisala in govorila, brez vsake tudi naj manjše primešane ptujke.

Ena sama stvarca mi to moje veselje še kalí, da med tem, ko staro šaro odpravljamo, in zastaranim ptujkam slovo dajemo, novim ptujkam duri in okna odpiramo. Ne bom se togotil zastran nekdanj nam neznanega nego, ktero je med našo mladino, bi djal, že pravico domovinsko zadobilo; tudi zlomak ali zlomek + je že tako udomačen pri nas, da ga težko več kdo zmed nas prežene: pa turške besedice bar, barem, baš so mi tako neprebavljive, da se nikakor ž njimi sprijazniti ne morem. Jaz si ne morem tega raztolmačiti, kako je to, da naši novo-érni puristi tako preganjajo naše stare in zastarane ptujke, in se vendar novih ne ogibajo. Menda so jim mlade ptujke po godu, ker se za stare že tako nobeden še ne zmeni ne.

Pulite tedaj, mladi rodoljubi! vsak plevel, pometajte vse smeti, izkidajte vso ptujo nesnago iz našega jezika, da se resničijo Prešernove besede, s kterimi je svojo zabavljico o pisarji in učencu sklenil, in s kterimi tudi jaz ta sestavek skleniti hočem:

O zlati vek zdaj krajnskim Muzam (mušam) pride.

*) Duhan je čisto arabska beseda, ki so jo Turki v naše kraje zanesli.

**) Jarbol, Mast, je furlanska beseda árbul.

***) Račun je tako malo slovenska beseda, kakor rajtenga, ta je nemška; ona pa latinska (ratio, rationari).

-|- Iz arabskega zulum. Ur.

Oznaniilnik.

Odvetnik

Dr. Josip Jakopic

ima svoje pisarnico v Gorici pod veliko cerkvijo (contrada del municipio), hiš. šte. 42 v l. nadstropji.